

มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา
**THAILAND FUTURE
FOUNDATION**
Engage • Analyze • Inform

**POLICY
WATCH**

สิงหาคม 2557

ซีรีส์งานวิจัยเรื่อง Productivity & Competitiveness

2 ปีค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท: สิ่งที่คาด..สิ่งที่เกิดขึ้นจริง..สิ่งที่ต้องทำต่อ

บทนำ ซีรีส์งานวิจัยเรื่อง Productivity & Competitiveness

10 ปีที่ผ่านมา นโยบายประเทศ มีแต่โครงการประเภท “ลด-แลก-แจก-แถม” ในทุกรัฐบาล แต่แทบไม่มีนโยบายที่จะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เมื่อดูจากนโยบายเศรษฐกิจหลักในรอบ 10 ปี ก็พบว่าโครงการส่วนใหญ่เน้น “แจก” ไม่ว่าจะเป็นแจกเงินทุน แจกปัจจัยการผลิต ลดภาษี/ดอกเบี้ย แจกอุปกรณ์การเรียน ไปจนถึงแจกเงินให้ใช้ ส่วนที่ “ไม่แจก” ก็ไม่ได้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต บางนโยบายกลายเป็นอุปสรรคด้วยซ้ำ (ดูรูป 1)

ยังมีนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทที่จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน ยิ่งทำให้จำเป็นต้องปรับปรุงประสิทธิภาพแรงงานโดยเร่งด่วน เพราะถ้าขึ้นค่าจ้างเพียงอย่างเดียวโดยไม่สนใจที่จะเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงาน ก็หมายความว่าต้นทุนการผลิตจะสูงขึ้นโดยที่ยังผลิตสินค้าได้จำนวนเท่าเดิม ซึ่งจะนำไปสู่การสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในที่สุด

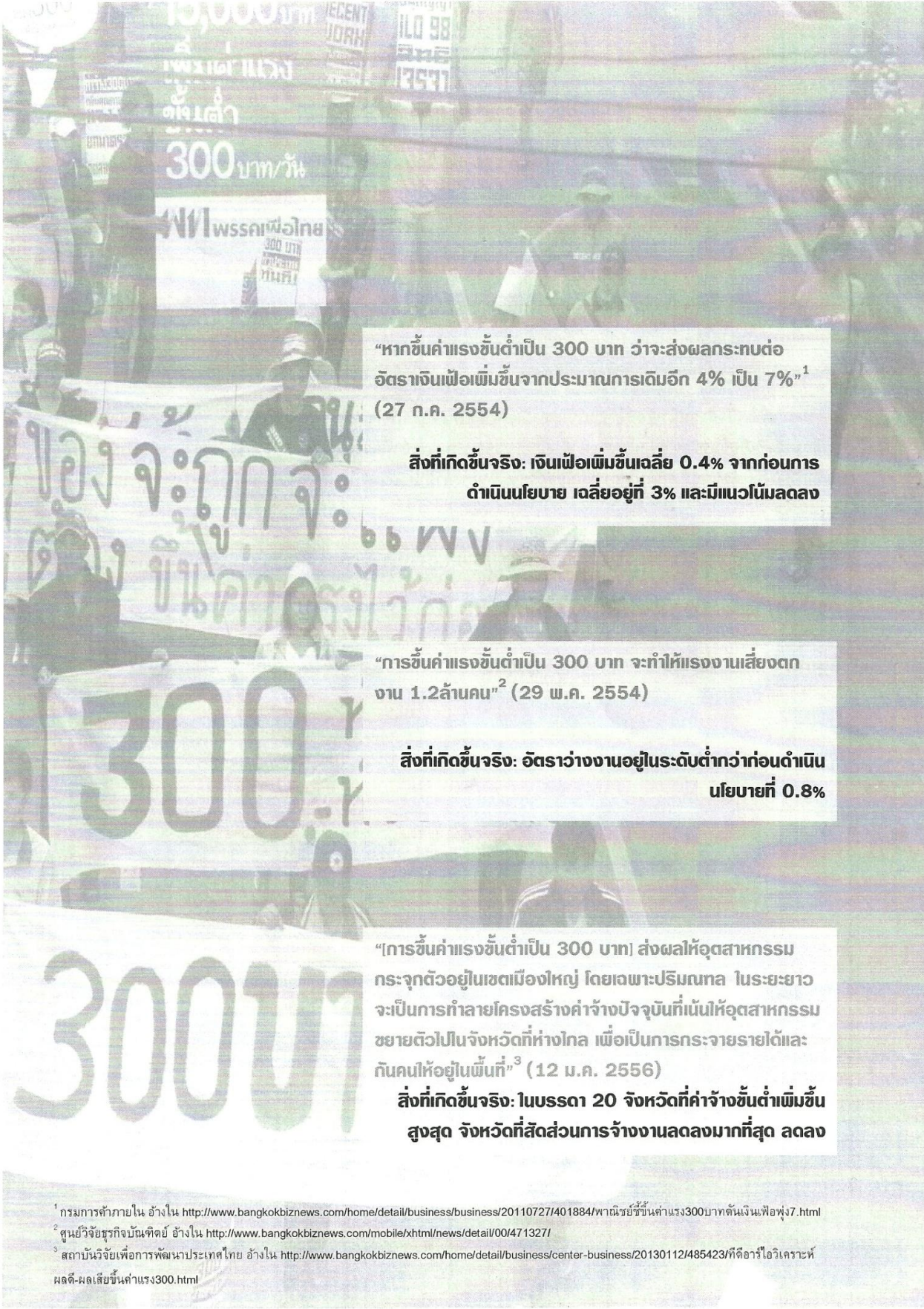
รายงานฉบับนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของซีรีส์งานวิจัยสถาบันอนาคตไทยศึกษาเรื่องประสิทธิภาพแรงงานไทย ในรายงานนี้จะเป็นผลการศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากมีนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท และสิ่งที่ควรจะต้องทำต่อจากนี้ โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องประสิทธิภาพของแรงงาน ส่วนในรายงานฉบับต่อไปจะเป็นการหาคำตอบว่าทำไมประเทศไทยจึงมีมีประสิทธิภาพแรงงานต่ำ และวิธีการแก้ไข

รูป 1 นโยบายรัฐบาลในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาแทบไม่มีโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแรงงาน

นโยบายเศรษฐกิจหลัก ๆ ในรอบ 10 ปี

ที่มา: กรุงเทพโพลล์, Thailand Political Database, มติคณะรัฐมนตรี, รวบรวมโดย Thailand Future

“หากขึ้นค่าแรงขั้นต่ำเป็น 300 บาท ว่าจะส่งผลกระทบต่ออัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นจากประมาณการเดิมอีก 4% เป็น 7%”¹
(27 ก.ค. 2554)

สิ่งที่เกิดขึ้นจริง: เงินเฟ้อเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 0.4% จากก่อนการดำเนินนโยบาย เฉลี่ยอยู่ที่ 3% และมีแนวโน้มลดลง

“การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำเป็น 300 บาท จะทำให้แรงงานเสี่ยงตกงาน 1.2 ล้านคน”² (29 พ.ค. 2554)

สิ่งที่เกิดขึ้นจริง: อัตราว่างงานอยู่ในระดับต่ำกว่าก่อนดำเนินนโยบายที่ 0.8%

“[การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำเป็น 300 บาท] ส่งผลให้อุตสาหกรรมกระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองใหญ่ โดยเฉพาะปริมณฑล ในระยะยาวจะเป็นการทำลายโครงสร้างค่าจ้างปัจจุบันที่เน้นให้อุตสาหกรรมขยายตัวไปในจังหวัดที่ห่างไกล เพื่อเป็นการกระจายรายได้และกันคนให้อยู่ในพื้นที่”³ (12 ม.ค. 2556)

สิ่งที่เกิดขึ้นจริง: ในบรรดา 20 จังหวัดที่ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นสูงสุด จังหวัดที่สัดส่วนการจ้างงานลดลงมากที่สุด ลดลง

¹ กรมการค้าภายใน อ้างใน <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/business/business/20110727/401884/พาณิชย์ขึ้นค่าแรง300บาทต้นทุนเฟ้อพุ่ง7.html>

² ศูนย์วิจัยธุรกิจมีนที อ้างใน <http://www.bangkokbiznews.com/mobile/xhtml/news/detail/00471327/>

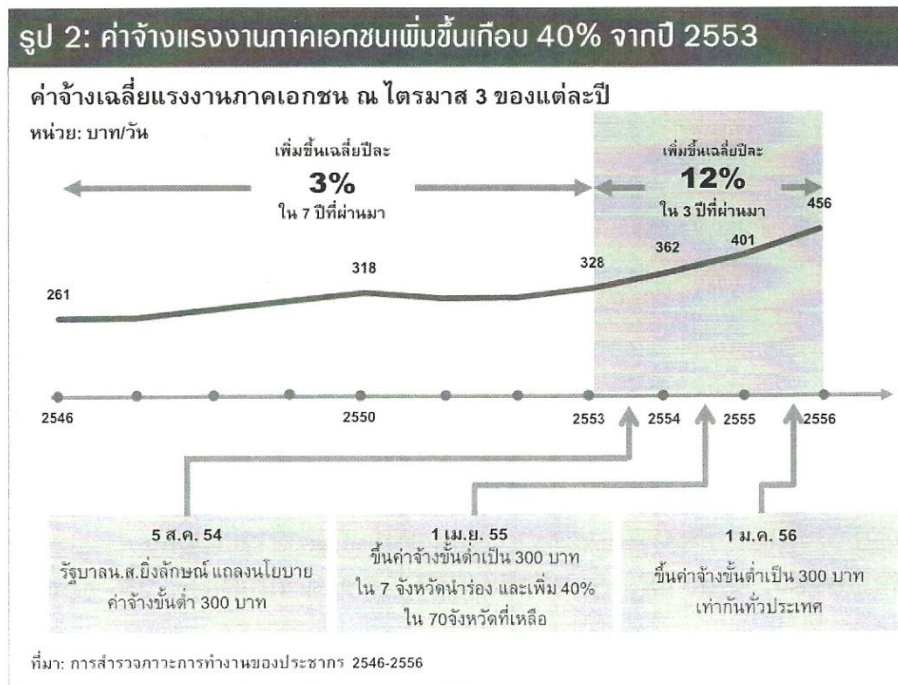
³ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย อ้างใน <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/business/center-business/20130112/485423/ที่ตีอาไรโอวิเคราะห์>

2 ปีค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท: สิ่งที่คาด...สิ่งที่เกิดขึ้นจริง

การปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเป็น 300 บาทเท่ากันทั่วประเทศนับเป็นหนึ่งในการขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำที่มากที่สุดอันดับต้นๆ ของโลก รองจากอินโดนีเซีย และเวเนซุเอลา เพราะปรับเพิ่มขึ้นกว่า 70% ในระยะเวลาเพียง 2 ปี เฉลี่ยปีละ 31% เป็นสาเหตุให้ได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากตั้งแต่ยังไม่ได้เริ่มบังคับใช้ โดยมีการคาดการณ์ว่าค่าจ้างขั้นต่ำจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจใน 9 เรื่อง ได้แก่ ค่าจ้างจะสูงขึ้นมาก ราคาสินค้าจะแพงขึ้นมาก จะมีคนตกงานเพิ่มขึ้น ลูกจ้างจะถูกตัดสวัสดิการอื่นๆ สถานประกอบการจะย้ายออกจากจังหวัดที่ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นมากไปอยู่ใกล้กับตลาดหรือระบบขนส่งมากขึ้น จะมีสถานประกอบการปิดกิจการเพิ่มขึ้น โดยรัฐบาลก็คาดว่าแรงงานระดับล่างจะได้รับประโยชน์จากการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ รวมถึงคาดว่าความสามารถในการแข่งขันที่คาดว่าจะลดลง **ปัจจุบันนี้ ได้ผ่านมา 2 ปีแล้ว นับตั้งแต่มีการใช้นโยบายนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร เหมือนหรือต่างจากที่คนคาดไว้หรือไม่¹**

1 สิ่งที่คาด: ค่าจ้างจะสูงขึ้นมาก สิ่งที่เกิดขึ้นจริง: ค่าจ้างเฉลี่ยต่อวันของแรงงานภาคเอกชนเฉลี่ยสูงขึ้นเกือบ 40%²

ค่าจ้างเฉลี่ยต่อวันของแรงงานภาคเอกชนเพิ่มขึ้น 130 บาท จาก 328 บาทต่อวันในปี 2553 เป็น 456 บาทต่อวันในปี 2556 หรือเพิ่มขึ้นเกือบ 40% จากก่อนที่จะมีนโยบายนี้ ซึ่งถ้าดูจากรูป 2 จะพบว่าค่าจ้างเริ่มปรับตัวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2554³ หลังจากที่มีการใช้นโยบายนี้ในการหาเสียง และได้รับการเลือกตั้ง ก่อนที่จะมีการประกาศใช้นโยบายนี้อย่างเป็นทางการในปีต่อมาด้วยซ้ำ ค่าจ้างโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึงปีละ 12% ระหว่างปี 2554-2556 เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าช่วงก่อนหน้าถึง 4 เท่า โดยในช่วงปี 2546-2553 ค่าจ้างเพิ่มเฉลี่ยเพียงปีละ 3% เท่านั้น

¹ รายงานฉบับนี้เป็นเพียงการรวบรวมสิ่งที่เกิดขึ้นจริงหลังจากมีนโยบายนี้ เพื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่มีความคาดการณ์ไว้ แต่ไม่จำเป็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็น 'ผล' ของนโยบายนี้ทั้งหมด

² ข้อมูลที่ใช้เป็นหลักในงานวิจัยนี้มาจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (LFS) 2546-2556

³ เพื่อตรวจสอบว่าผลของนโยบายนี้เริ่มตั้งแต่ก่อนที่จะประกาศใช้อย่างเป็นทางการส่งผลให้ค่าจ้างปรับตัวสูงขึ้นตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังของปี 2554 จริงหรือไม่ จึงทำการทดสอบการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง (Structural Change) ของค่าจ้างก่อนและหลังไตรมาส 3 ของปี 2553 และพบว่ามีความแตกต่างจากแนวโน้มระยะยาวอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่ควบคุมปัจจัยอื่นๆแล้ว (เงินเฟ้อ, จีดีพี, ค่าจ้างขั้นต่ำ, วิกฤตเศรษฐกิจในปี 2552)

2 สิ่งที่คาด: ราคาสินค้าจะสูงขึ้นมาก

สิ่งที่เกิดขึ้นจริง: ตัวเลขเงินเฟ้อทางการทรงตัวอยู่ที่ประมาณ 3% ต่อปี

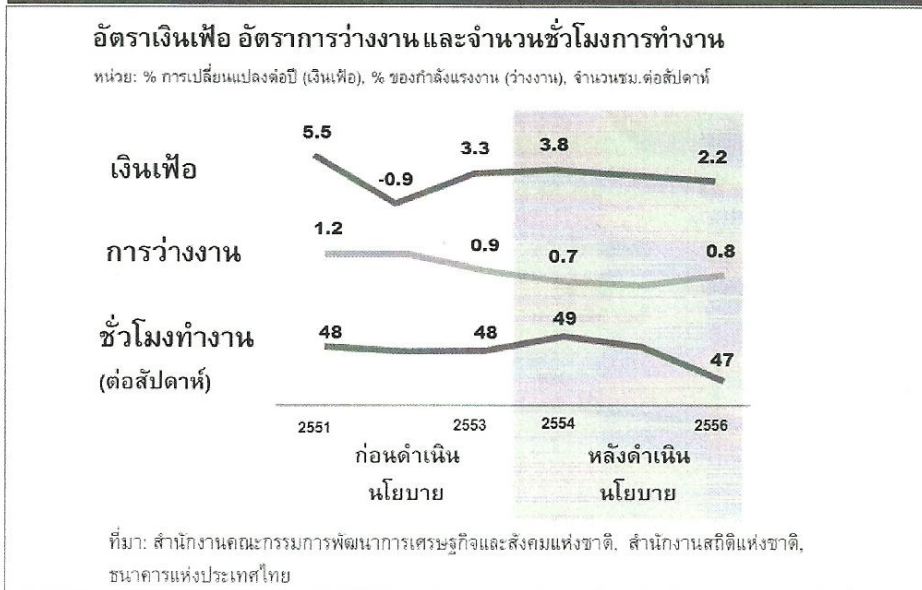
จากที่กรรมการค้าภายในเคยคาดการณ์ว่าการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำเป็น 300 บาทจะส่งผลให้เงินเฟ้อเพิ่มเป็น 7% แต่จากตัวเลขทางการพบว่า อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยอยู่ราว 3% ต่อปีระหว่าง ปี 2554-2556 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากช่วงก่อนการประกาศใช้นโยบาย (ปี 2551-2553) ซึ่งอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยอยู่ที่ 2.6% ต่อปี ถึงแม้ว่าตัวเลขอาจจะขัดกับความรู้สึกที่ว่าข้าวของมีราคาแพงขึ้นจริงๆ แต่ผลกระทบที่มีต่อราคาสินค้าก็ไม่ได้สูงอย่างที่มีการคาดการณ์

3 สิ่งที่คาด: คนจะตกงานเพิ่มขึ้นมาก

สิ่งที่เกิดขึ้นจริง: คนว่างงานไม่ได้เพิ่มขึ้นแต่ลดลงราว 4 หมื่นคน อัตราการว่างงานอยู่ในระดับต่ำที่ 0.8% เท่านั้น

ณ ไตรมาส 3 ปี 2556 จำนวนคนว่างงานมีแนวโน้มลดลงเหลือ 3 แสนคน จาก 3.4 แสนคนในช่วงเดียวกันของปี 2553 อัตราการว่างงานลดลงด้วยซ้ำจากที่เฉลี่ยแล้วเคยอยู่ที่ 1.1% ในปี 2551-2553 ลดลงเหลือ 0.7% ในช่วงปี 2554-2556 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำมาก ส่วนจำนวนชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์ลดลงเล็กน้อยเพียง 1% เท่านั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะตลาดแรงงานยังมีความต้องการแรงงานสูง แต่ก็มีแรงงานส่วนหนึ่งย้ายไปเป็นเกษตรกรเพิ่มขึ้นราว 1 ล้านคนหรือคิดเป็น 2.6% ของกำลังแรงงานในปี 2556

รูป 3: อัตราเงินเฟ้อไม่ได้เพิ่มขึ้น อัตราว่างงานกลับลดลง

4 สิ่งที่คาด: นายจ้างจะตัดสวัสดิการอื่นๆ เพื่อชดเชยต้นทุนค่าจ้างที่เพิ่มขึ้น

สิ่งที่เกิดขึ้นจริง: แรงงานถูกตัดสวัสดิการลง 20% แต่คิดเป็นแค่ 2% ของค่าตอบแทนทั้งหมด

สวัสดิการที่นายจ้างเคยให้นอกเหนือจากค่าจ้างอย่างเสื้อผ้า อาหาร หรือที่พักถูกตัดลดลงราว 20% แต่สวัสดิการนั้นคิดเป็นสัดส่วนเพียง 2% ของค่าตอบแทนทั้งหมดที่ลูกจ้างได้รับเท่านั้น ในขณะที่ค่าตอบแทนอื่นๆ อย่างค่าโอที โบนัส ค่าทิปก็เพิ่มขึ้นถึง 15% ทำให้โดยรวมแล้วค่าตอบแทนของแรงงานไม่ได้แยลง

5 สิ่งที่คาด: แรงงานที่ได้ค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำจะมีจำนวนมากขึ้น

สิ่งที่เกิดขึ้นจริง: สัดส่วนแรงงานที่ยังได้ค่าจ้างน้อยกว่าค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นจากเดิมเล็กน้อย ประมาณ 1/3 ของแรงงานภาคเอกชน

โดยปกติที่จะมีนายจ้างบางส่วนที่หลีกเลี่ยงการจ่ายค่าจ้างขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตามในปี 2553 มีแรงงานในภาคเอกชนอยู่ราว 22% ที่ได้ค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำในเวลานั้น เมื่อค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นมาก ก็มีความกังวลว่าจะมีนายจ้างที่หลีกเลี่ยงการจ่ายค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นมาก แต่ปรากฏว่าในปี 2556 ยังมีแรงงานที่ได้ค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำอยู่ 29% เพิ่มขึ้นจาก 22% ในปี 2553 ซึ่งนับว่าเพิ่มขึ้นไม่มากถ้าเทียบกับค่าจ้างขั้นต่ำที่เพิ่มขึ้นกว่า 70% แต่ก็ยังมีอีก 17 จังหวัดที่ค่าจ้างเฉลี่ยทั้งจังหวัดยังต่ำกว่า 300 บาท โดยค่าจ้างขั้นต่ำของจังหวัดเหล่านี้เฉลี่ยแล้วปรับเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว (เฉลี่ย 93%)

6 สิ่งที่คาด: การจ้างงานในจังหวัดที่ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นมากจะลดลง เพราะสถานประกอบการจะย้ายออก

สิ่งที่เกิดขึ้นจริง: การจ้างงานในจังหวัดที่ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นมากแทบไม่เปลี่ยนแปลง

ถ้านายจ้างจะต้องจ่ายค่าจ้าง 300 บาทเท่ากันหมดทุกที่ในประเทศไทย ก็น่าจะมีแรงจูงใจที่จะย้ายสถานประกอบการให้ไปอยู่ใกล้กับตลาดและระบบขนส่ง แต่สิ่งที่พบก็คือสัดส่วนการจ้างงานในแต่ละจังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก แม้กระทั่งในบรรดา 20 จังหวัดที่ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นมากที่สุด จังหวัดที่จ้างงานลดลงมากที่สุดนั้นลดลงไปเพียง 0.5%

7 สิ่งที่คาด: สถานประกอบการที่แบกรับต้นทุนไม่ไหวจะปิดกิจการเพิ่มขึ้น

สิ่งที่เกิดขึ้นจริง: สถานประกอบการปิดกิจการเพิ่มขึ้น 2.4 เท่า ในรอบ 3 ปี

มีนิติบุคคลปิดกิจการเพิ่มขึ้นเป็นกว่า 1.7 หมื่นรายต่อปี⁴ จากเดิมที่มีนิติบุคคลเคยปิดตัวราว 7,000 ราย ในปี 2553 ถึงแม้ว่าส่วนหนึ่งจะเป็นผลจากน้ำท่วมช่วงปลายปี 2554 แต่ก็ยังคงมีสถานประกอบการปิดตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี 2555-2556 โดยที่ไม่มีแนวโน้มลดลงเลย กิจการที่มีการปิดตัวมากที่สุด คือ บริการนันทนาการ ธุรกิจก่อสร้าง อสังหาริมทรัพย์ ขายส่งวัสดุก่อสร้าง

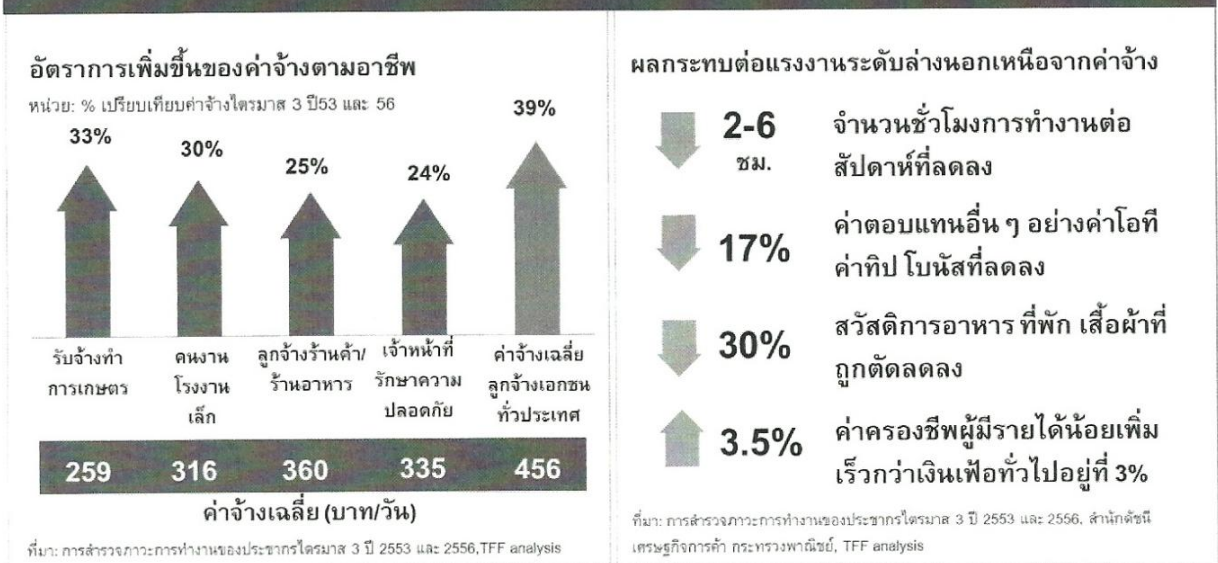
⁴ ตัวเลขนี้ยังไม่ได้รวมสถานประกอบการที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ซึ่งข้อมูลสถานประกอบการทั้งหมดรวบรวมโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการเปลี่ยนแปลงนิยามของสถานประกอบการในปี 2555 จึงไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบระหว่างปีได้

8 สิ่งที่คาด: แรงงานระดับล่างจะได้รับประโยชน์จากการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำมากที่สุด

สิ่งที่เกิดขึ้นจริง: แรงงานระดับล่างกลับได้ค่าจ้างเพิ่มน้อยกว่ากลุ่มอื่น

ถ้าเอกชนจำเป็นจะต้องขึ้นค่าจ้างตามกฎหมายก็คงจะเลือกขึ้นค่าจ้างให้กับแรงงานที่มีประสิทธิภาพสูงกว่า หรือถ้าไม่มีทางเลือกก็คงเลือกตัดลดต้นทุนด้านสวัสดิการของแรงงานที่มีประสิทธิภาพต่ำก่อน และถ้าหากต้องเลิกจ้างแรงงานกลุ่มนี้ก็ต้องถูกกระทบเป็นกลุ่มแรกๆ ในขณะที่แรงงานภาคเอกชนทั่วประเทศได้ค่าจ้างเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 456 บาท/วัน หรือเพิ่มขึ้นราว 40% แรงงานระดับล่างกลับได้ค่าจ้างเพิ่มน้อยกว่านั้นโดยเฉพาะแรงงานที่ไม่มีทักษะ เช่น เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยได้ค่าจ้างเฉลี่ย 335 บาท/วัน เพิ่มขึ้นเพียง 24% นอกจากนี้แรงงานเหล่านี้ยังเป็นกลุ่มที่ถูกตัดลดสวัสดิการอื่นๆ อย่าง เช่น สวัสดิการอาหาร บ้านพัก เสื้อผ้าถูกปรับลดลง 30% และส่วนที่เป็นค่าตอบแทนอื่นๆ อย่างค่าโอที ค่าทิป ลดลง 17% ชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์ก็ถูกปรับลดลง 2-6 ชม. ที่สำคัญค่าครองชีพของแรงงานเหล่านี้ยังเพิ่มขึ้นเร็วกว่าค่าครองชีพของคนทั่วไป เห็นได้จากเงินเฟ้อของผู้ที่มีรายได้น้อย⁴ เพิ่มขึ้น 3.5% ต่อปีสูงกว่าเงินเฟ้อทั่วไปที่อยู่ 3% ต่อปี

รูป 5: แรงงานระดับล่างที่ควรเป็นกลุ่มเป้าหมายของนโยบายนี้กลับได้ค่าจ้างเพิ่มน้อยกว่ากลุ่มอื่น

9 สิ่งที่คาด: ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยลดลง

สิ่งที่เกิดขึ้นจริง: ความสามารถในการแข่งขันลดลงจริง จากการที่ค่าจ้างเพิ่มขึ้นเร็วกว่าประสิทธิภาพแรงงานที่เพิ่มขึ้น ทำให้ความสามารถในการแข่งขันต่ำกว่าเมื่อ 10 ปีก่อน

การที่ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มเป็น 300 บาทในระยะเวลาสั้นๆ ทำให้ค่าจ้างเพิ่มขึ้นแซงประสิทธิภาพแรงงานที่เพิ่มขึ้น เท่ากับว่าเราจ่ายค่าจ้างแพงขึ้น แต่แรงงานผลิตสินค้าได้จำนวนเท่าเดิมหรือน้อยกว่า ซึ่งสะท้อนว่าความสามารถในการแข่งขันของเราแย่ลงเพราะต้นทุนค่าจ้างที่สูงขึ้น ประสิทธิภาพแรงงานไทยนั้นไม่ค่อยโตอยู่แล้ว เพิ่มเฉลี่ยเพียง 2% ต่อปี (2546-2556) แต่ที่ผ่านมาก็ยังเพิ่มขึ้นเร็วกว่าค่าจ้างที่แท้จริง (คือค่าจ้างหลังปรับผลของเงินเฟ้อ) ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 1% ต่อปีในช่วงปี 2546-2553 (ดูรูป 6)

เพื่อเห็นภาพชัดขึ้น จึงขอเปรียบเทียบประเทศไทยเป็นโรงงานที่จ้างแรงงาน 10 คน ในปี 2546 ถ้าแรงงาน 10 คนนี้ผลิตสินค้าได้คนละ 10 ชิ้น/วัน ค่าจ้างในปี 2546 อยู่ที่ 261 บาท/วัน ดังนั้นโรงงานจะมีต้นทุนค่าจ้าง 2,610 บาท ต้นทุนแรงงานต่อชิ้น 26.10 บาท แต่ในปัจจุบันแม้ว่าแรงงาน 10 คนนี้สามารถผลิตสินค้าได้มากขึ้นจาก 100 ชิ้น เป็น 126 ชิ้น เพราะประสิทธิภาพแรงงานที่เพิ่มขึ้น แต่ค่าจ้างที่แท้จริง (หลังจากหักผลของเงินเฟ้อ) ก็เพิ่มขึ้น 31% เช่นกัน เป็น 342 บาทต่อวัน แสดงว่าต้นทุนค่าจ้างต่อชิ้นก็จะเพิ่ม (3420 บาท/126 ชิ้น =) 27.10 บาท ต้นทุนค่าจ้างต่อชิ้นสูงขึ้นราว 4 % แสดงว่าเราได้เปรียบในการแข่งขันน้อยลงกว่าเมื่อ 10 ปีก่อน

ถ้าเราต้องการรักษาความสามารถในการแข่งขันให้อย่างน้อยไม่แย่ไปกว่าเมื่อ 10 ปีที่แล้ว คือประสิทธิภาพแรงงานอยู่ในระดับเดียวกับค่าจ้าง เราจะต้องเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานให้ได้อย่างน้อยอีก 5 pp. จากปี 2546 และนี่จะเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทย

2 ปีค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท:

สิ่งที่ต้องทำต่อ

การปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเป็นเรื่องที่ควรทำ เพราะค่าจ้างแรงงานไทยอยู่ในระดับต่ำมานาน และโตแทบไม่ทันเงินเฟ้อ ก่อนการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเป็น 300 บาท อัตราการเพิ่มของค่าจ้างหลังปรับผลของเงินเฟ้อตกประมาณ 1 % ต่อปีเท่านั้น

แต่การปรับค่าจ้างขั้นต่ำเป็น 300 บาท นั้นมากไปและเร็วไป ทำให้เราเสียความสามารถในการแข่งขัน ที่ผ่านมามีประสิทธิภาพแรงงานไทยนั้นก็ไม่น้อยโต แต่ก็ยังโตเร็วกว่าค่าจ้างหลังปรับผลของเงินเฟ้อ แต่หลังจากมีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ ประสิทธิภาพแรงงานเพิ่มขึ้นไม่ทันกับค่าจ้างที่เพิ่มขึ้น (ดูรูป 6) หมายความว่าต้นทุนเราแพงขึ้น ความสามารถในการแข่งขันแยลง ไม่น่าแปลกใจที่จะมีสถานประกอบการปิดตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะแข่งขันในตลาดไม่ได้

อย่างน้อยที่สุด ต้องเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานให้ทันกับค่าจ้าง เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน จะต้องมีมาตรการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานควบคู่ไปด้วย เห็นได้จากสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันที่ลดลง (ดูหน้า 9) รวมถึงผลกระทบที่ทำให้สถานประกอบการปิดตัว (ดูหน้า 7) และนี่จะเป็นเรื่องที่ทำหายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยที่ประสิทธิภาพแรงงานโตเฉลี่ยเพียง 2% ต่อปีในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา และมาตรการของรัฐบาลก็ละเลยเรื่องเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานมาตลอด สำหรับทางออกเรื่องประสิทธิภาพแรงงาน และสาเหตุของประสิทธิภาพแรงงานตกต่ำสามารถติดตามได้ในผลการศึกษาล่าสุดไปของซีรีส์งานวิจัยสถาบันอนาคตไทยศึกษา เรื่อง “ประสิทธิภาพแรงงาน และความสามารถในการแข่งขัน”

และต้องให้ความสำคัญกับสวัสดิการแรงงานระดับล่าง ลำพังแต่การขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมาย ไม่เพียงพอที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานได้อย่างยั่งยืน ซึ่งมีตัวอย่างให้เห็นจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง (ดูรายละเอียดหน้า 8) ว่ากลุ่มแรงงานระดับล่างซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการนี้แต่กลับได้ประโยชน์ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย อีกทั้งยังเป็นกลุ่มแรกๆ ที่ได้รับผลกระทบของนโยบายนี้ แรงงานเหล่านี้ได้ค่าจ้างเพิ่มขึ้นต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศ สวัสดิการอื่นๆ ก็ถูกตัดมากกว่า ดังนั้นจึงควรมีนโยบายด้านสวัสดิการที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงาน ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริงได้อย่าง เช่น การคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) ซึ่งสามารถติดตามผลการศึกษได้ในงานวิจัยชิ้นต่อไปในซีรีส์งานวิจัยสถาบันอนาคตไทยศึกษาเรื่อง “จากประชานิยม... สู่อการคุ้มครองทางสังคม”

ตาราง 1: ผลสรุป 2 ปีค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท: สิ่งที่เกิด...สิ่งที่เกิดขึ้นจริง

สิ่งที่คาดการณ์	ผลเป็นไปตามคาด?	สิ่งที่เกิดขึ้นจริง		
		ตัวชี้วัด	ก่อน (2551-2553)	หลัง (2554-2556)
1 ค่าจ้างเพิ่มสูงขึ้นมาก	✓	อัตราการเพิ่มเฉลี่ยของค่าจ้างแรงงานภาคเอกชน (ต่อปี)	3%	12%
2 ราคาสินค้าสูงขึ้นมาก	✗	อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ย (ต่อปี)	2.6%	3.0%
3 คนจะตกงานเพิ่มขึ้นมาก	✗	อัตราการว่างงานเฉลี่ย	1.1%	0.7%
4 แรงงานจะถูกตัดหรือลดสวัสดิการด้านอื่นๆ	✓	อัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยของสวัสดิการอื่นๆ (ต่อปี)	7%	-7%
5 แรงงานที่ได้ค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำมีจำนวนมากขึ้น	✓	สัดส่วนแรงงานที่ได้ค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ	22%	30%
6 สถานประกอบการย้ายออกจากจังหวัดที่ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นมาก	✗	การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนการจ้างงานใน 20 จังหวัดที่ขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำสูงสุด	-0.5%	
7 สถานประกอบการปิดกิจการเพิ่มขึ้น	✓	จำนวนนิติบุคคลที่ปิดกิจการ (ราย)	7,385	16,150
8 แรงงานระดับล่างจะได้ประโยชน์มากที่สุด	✗	อัตราการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างกลุ่มแรงงานระดับล่าง (2556 v. 2553)	35% (เฉลี่ยทั่วประเทศ 39%)	
9 ธุรกิจจะเสียความสามารถในการแข่งขัน	✓	ส่วนต่างของประสิทธิภาพแรงงาน และค่าจ้างที่แท้จริง (ใช้ปี 2546 เป็นปีฐาน)	+8% (percentage points)	-5%. (percentage points)

คณะผู้จัดทำ

ศิริกัญญา ตันสกุล

ผู้จัดการฝ่ายวิจัยของสถาบันอนาคตไทยศึกษา มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัยกับหลายสถาบัน เช่น สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย (ThaiBMA) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทสาขาเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และระดับปริญญาโท สาขา Economics, Markets, and Organization จาก Toulouse School of Economics

เศรษฐวุฒิ สุทธิวานฤพนธ์

ประธานกรรมการบริหารสถาบันอนาคตไทยศึกษา และดำรงตำแหน่ง Managing Partner บริษัท ดี แอดไวเซอร์ จำกัด เคยร่วมงานกับบริษัท McKinsey & Co. ที่นิวยอร์ก ธนาคารโลก และกระทรวงการคลัง และเครือธนาคารไทยพาณิชย์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (เกียรตินิยมสูงสุด) จาก Swarthmore College ปริญญาโทและปริญญาเอกด้านเศรษฐศาสตร์จาก Yale University

เกี่ยวกับสถาบันอนาคตไทยศึกษา

สถาบันอนาคตไทยศึกษา เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายใต้มูลนิธิที่ไม่แสวงหากำไร ก่อตั้งโดยความตั้งใจของกลุ่มนักธุรกิจ นักวิชาการและผู้เฝ้าความคิดจากหลายสาขาที่มีความห่วงใยอนาคตของประเทศไทย เพื่อดำเนินการศึกษาวิจัยและนำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาประเทศที่มีนัยสำคัญต่อภาคธุรกิจสังคมโดยรวม โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์จากภาคส่วนต่างๆ ของสังคม บนพื้นฐานของข้อมูลและการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งเกื้อหนุนการเจริญเติบโตของประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน ตลอดจนเพื่อสร้างเครือข่ายนักคิดทั้งในระดับบุคคล องค์กร และสาธารณะ ซึ่งจะเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่แนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

โทร. 02 264 5481-3

โทรสาร

02 264 5480

อีเมล network@thailandff.org

www.thailandfuturefoundation.org

ข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในรายงานฉบับนี้เป็นการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลข่าวสารที่เชื่อได้ว่าน่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตาม สถาบันอนาคตไทยศึกษา ("สถาบันฯ") ไม่ว่าจะป็นองค์กร ผู้บริหาร หรือพนักงานไม่ขอรับรองและรับประกันความถูกต้องของข้อมูลหรือข้อความใดๆ ในรายงานฉบับนี้ รวมทั้งลำดับเวลา ความเป็นปัจจุบัน ความสมบูรณ์ และความเหมาะสมเพื่อวัตถุประสงค์ของรายงานฉบับนี้ ไม่ว่าจะป็นข้อมูลจากบุคคลที่สามหรือข้อมูลอื่นใด หากเกิดความสูญเสียหรือเสียหายแก่ผู้ใช้บริการหรือบุคคลอื่น ไม่ว่าจะจากการประมาทเลินเล่อ หรือการละเว้นทั้งหมดหรือบางส่วนในการจัดหา รวบรวม ตัดต่อ หรือเขียนรายงานนี้ ไม่ว่าจะป็นลักษณะใดๆ ก็ตาม สถาบันฯ จะไม่รับผิดชอบแต่อย่างใดทั้งสิ้น ความเห็นใดๆ ที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้ถือว่าเป็นความคิดเห็นและมุมมองส่วนบุคคล โดยการตัดสินใจจะอยู่ภายใต้สมมุติฐานซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ สถาบันฯ ขอสงวนสิทธิ์ที่จะเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่อยู่ในรายงานฉบับนี้โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าแต่อย่างใด